

QUODVULTDEUS († ca 453)

SERMO III¹

1287

Nuptiae, in quibus Christus et munerator et conviva discubuit; munerator scilicet in origine, conviva factus in genere, ut qui in primordio copulae novellae concesserat nasci ex homine hominem, ipse quoque nasci dignaretur ex virgine... Aures nostrae pulsatae nunc e sancto Evangelio sonuerunt: *Die, inquit, tertio nuptiae factae sunt in Chanan Galilaeae, et erat mater Iesu ibi; invitatus est autem Iesus cum discipulis ad nuptias.*² [...] Genetrix autem Christi illa, quae facerosi concubitus pactum exhorruit, quae non solum corpore verum etiam mente virgo permansit, intererat invitata, conditione generis non participatione criminis, universitate nascendi non societate peccandi, quae... Christo, non quae mundo consentiret iucundo.

PL
47, 1144

Haec igitur mater Christi longum mundi miserata laborem, quae se noverat de palmite fidei magnum duxisse... botrum, a proprio germine coepit exposcere vinum. Quando autem angelo credidit, tunc pro mundo suggestit: tunc inchoavit agere saeculi causam, quando non trepidavit ad nuntium. *Ecce enim ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum.*³ Mox ex semine sancti Spiritus propagata in saltu virginali primitiva vitis effloruit, quae umbraculis opacata coelestibus subfrondet... nis occultum botrum procreavit. Pependit salus in fidei apice, et turguit botrus... Ecce postmodum ex matricis utero racemus divinae prolis animatus... natus est. Christus verus botrus continebat equidem intra se vitae vinum... crucis accesserat prelum. Dicit mater eius: Vinum non habent. O virgo sapientissima! Modo meruisti germinatam sobolem procreare, et iam botrum... ris * expri-
mere? Equidem non potest nisi germen germini obviare, et (palmiti suo) resistere. Sed qui de ligno carpsit supplicium, in ligno debet expectare remedium; et qui in arbore inlicitam demessuit frugem, expectare debet ad crucem, ut ubi... hauserat siccitatem, ibi salutis accipiat potionem. Vinum, inquit, non habent. Attende, virgo, paulisper, praeparet iudaeus lignum, descendat clavus in botrum, et... poterit vinum. Quid ante tempus curris ad lacum, cum necdum impresserit Iudas protervum super uva calcaneum? Ipse est enim ille Iudas destructor sacratae vindemiae, qui XXX pactus argenteis

*1145

¹ Sermo hic (*In Io.* II, 1-10) antiquus, forsitan in Africa a Quodvultdeo conscriptus est (cf. PLS II, 881; Clavis 416).

² *Io.* II, 1.

³ *Lc.* I, 38.

botrum divinae prolis iudaeis..., impiis venundavit. De quo in psalmis iam fuerat decantatum: *Nam et homo pacis meae, in quem speravi, qui edebat panem meum, ampliavit super me calcaneum.*¹ Aderit, virgo, certa dies qua prematur fructus tuus, et tuam ipsius animam pertrans-eat gladius, ut constiterit de botruo pendente quem profuderas ex radice.

*Vinum, inquit, non habent. Et Iesu: Quid mihi et tibi est, mulier? Nondum venit hora mea.*² [...] Extulit hic Christus super matrem divinitatem suam. Non negavit matrem suam, neque se natum negavit e carne, sed maiestati suae suam subdidit genetricem. Et ideo ait: *Quid mihi et tibi, mulier? Nondum venit hora mea.* In miraculo enim deitas matre altior praedicatur; in hora autem, mortis communitas intimatur.

SERMO CONTRA IUDAEOS, PAGANOS ET ARIANOS³

PL
42, 1124

Cap. XII. [...] Ipse est enim et lapis ille abscissus de monte sine manibus concidentium, id est, Christus natus de virgine sine manibus complectentium: qui tantum crevit, ut mons magnus fieret, et impleret universam faciem terrae.⁴ De quo monte dicit propheta, *Venite ascendamus in montem Domini.*⁵ Et de quo David dicit, *Mons Dei, mons uber: utquid suspicamini montes incascatos, montem in quo placuit Deo habitare in ipso?*⁶

1288

DE SYMBOLO⁷

PL
40, 643

Sermo ad Catechumenos, cap. V, 11. Credimus in Filium eius Iesum Christum, natum de Spiritu sancto ex virgine Maria. Hanc nativitatem, incredule, quid expavescis? Noli credere, si tantum homo erat qui natus est si autem Deus homo erat, de qua voluit natus est, quia sicut voluit natus est. Illud potius mirare, quia Verbum suscepit carnem: nec est mutatum in carnem, quia manens Deus suscepit hominem. Caeterum quid miraris, quia genitrix suum genuit genitorem, quia creavit creatura factorem? Sic voluit nasci excelsus humilis, ut in ipsa humilitate ostenderet maiestatem. Portabat filium

1289

¹ Ps. XL, 10.

² Io. II, 3, 4.

³ Cf. PLS II, 1556 et III, 261, et Clavis 404.

⁴ Dan. II, 34.

⁵ Isa. II, 3.

⁶ Ps. LXVII, 16-17.

⁷ Sermo hic Quodvultdei est (cf. PLS III, 261 et II, 1360).

mater intacta, mirabatur et ipsa in aspectu suae prolis, quam amplexus non strinxerat maritalis. Sed, incredule, audi praedictum, cognosce impletum. David propheta dicit: *Mater Sion, dicet homo; et homo factus est in ea, et ipse fundavit eam Altissimus.*¹ Ipse qui fundavit eam Altissimus, ipse in ea factus est homo: Altissimus, quia talem matrem creavit; Altissimus, quia sic se in ea formavit, ut procedens ex eius utero, et filium eius redderet, et integritatem non corrumpere. Quae est gratia matris huius et virginis? Quae est gratia huius feminae, quae virum nesciens filium portat? Quae est gratia? Audite Gabrielem angelum eam salutantem: *Ave, inquit, gratia plena, Dominus tecum.*² Quando Angelus istam virginem sic salutavit, tunc eam Spiritus sanctus fecundavit: tunc illa femina virum sine viro concepit, tunc repleta est gratia, tunc Dominum suscepit, ut esset in ea qui fecerat eam. Neque enim, dilectissimi, credendum est, quod illa iam praesente ac protegente poterat illi feminae dominari corruptio, in qua non erat ardoris libido.

1290

14. Agnoscat et eius adolescentiam, videat multa et magna miracula, conversionem aquarum in vinum. In quo primo miraculo tentavit illa femina iubere se filio posse tanquam mater domina quae se agnoscebat ancillam. *Fili, ait, deficit illis vinum, fac rursus ut aquae convertantur in vinum. Et ille ut distingueret inter Deum et hominem quia secundum hominem minor erat, secundum hominem subditus erat, secundum Deum autem supra omnes erat: Quid mihi et tibi, inquit, mulier? Nondum venit hora mea.*³ Tanquam ei diceret: Veniet hora, quando id quod natum est de te in cruce pendens agnoscat te, et discipulo dilecto commendet te; in hoc autem miraculo quid mihi et tibi? Non enim hoc processit ex te, sed ex eo qui fecit te: non competit tibi ut iubeas Deo, competit autem ut subdita sis Deo. Sed pia mater quae non aspere tulit admonitionem filii dicentis, *Quid mihi et tibi?* videat in caeteris miraculis Deum operantem, quem intuebatur filium adolescentem, videat caecorum illuminationem, leproso- rum mundationem, claudorum cursus, surdorum auditus, daemonum fugationes; et quod maius his omnibus, mortuorum resurrectionem. Sed adhuc agnoscat haec mater, et expavescat filii sui etiam iuventutem.

PL
40, 644

1291

Cap. VI, 15. Quid restat iuveni, nisi ut procedat velut sponsus de thalamo suo? Accipiat sponsus sponsam, * quaeratur, inveniatur

PL
40, 644
*645

¹ Ps. LXXXVI, 5.

² Lc. I, 28.

³ Io. II, 3-4.

● PL 40, 639, 698, 700.

● PL 42, 1122, 1130, 1108, 1204, 1206.

quae ei coniungatur. Non est solus homo, sed Deus est et homo: quaeratur quae ei coniungatur. Qualis est de qua natus est, talis ei inveniatur, quae et matrem reddat fecundam, et virginem servet intactam. Filius permanentis virginis, virginem permansuram accipiat. Ecce tempus est: modo iudaei suam impleant voluntatem, quando dignatur ipse dare potestatem. Agite, iudaei, nescientes nuptias Agni, date praemium pecuniae malo nebuloni Iudae: agite ut ille qui natus est de virgine, a Pontio Pilato suspendatur in cruce. Ascendat sponsus noster thalami sui lignum, ascendat sponsus noster thalami sui lectum. Dormiat moriendo, aperiatur eius latus, et Ecclesia prodeat virgo: ut quomodo Eva facta est ex latere Adae dormientis, ita et Ecclesia formetur ex latere Christi in cruce pendentis.

DE SYMBOLO ¹PL
40, 655

Ad Catechumenos sermo alius, cap. IV, 4. [...] *Exiit virga de radice Iesse, et flos de radice eius ascendet.* ² virgam significans virginem Mariam, et florem virgae, filium virginis Dominum Iesum Christum. Iudaei antequam ista fierent, legebant, et non intelligebant: coeperunt impleri quae promissa sunt, et non gaudebant, sed potius invadebant. Nascitur Christus ex virgine sicut flos ex virga, sine ullo composito semine. [...]

1292

*656

Iisdem gradibus, dilectissimi, quibus perierat humana natura, a Domino Iesu Christo reparata est. Adam superbus humilis Christus: per feminam mors, per feminam vita; per Evam interitus, per Mariam *salus. Illa corrupta secuta est seductorem; haec integra peperit Salvatorem. Illa poculum a serpente propinatum libenter accepit, et viro tradidit, ex quo simul mererentur occidi: haec gratia coelesti desuper infusa vitam protulit, per quam caro mortua possit resuscitari. Quis est qui haec operatus est, nisi virginis filius et virginum sponsus? Qui attulit matri fecunditatem, sed non abstulit integritatem. Quod contulit matri suae, hoc donavit et sponsae suae. Denique sancta Ecclesia quae illi integro integra coniuncta est, quotidie parit membra eius, et virgo est.

1293

DE SYMBOLO ³PL
40, 661

Ad Catechumenos sermo alius, cap. I, 1. [...] Accepistis et Symbolum, protectionem parturientis contra venena serpentis. In Apocalypsi Ioannis apostoli scriptum est hoc, quod staret draco in con-

1294

¹ Et hic sermo Quodvultdei est (cf. PLS II, 1360 et III, 261).

² Isa. XI, 1.

³ Etiam sermo hic Quodvultdei est (cf. PLS II, 1360 et III, 261).

spectu mulieris quae paritura erat, ut cum peperisset, natum eius comederet.¹ Draconem diabolum esse, nullus vestrum ignorat. Mulierem illam virginem Mariam significasse, quae caput nostrum integra integrum peperit, quae etiam ipsa figuram in se sanctae Ecclesiae demonstravit: ut quo modo filium pariens virgo permansit, ita et haec omni tempore membra eius pariat, virginitatem non amittat.

1295 Cap. IV, 4. [...] Quis enim non expavescat, cum audit Deum natum? Audis nascentem, vide in ipso ortu miracula facientem. Alvus tumescit virginis, claustrum pudoris permanet: impletur uterus matris sine ullo complexu patris, sentit prolem quae se ignorabat coniugem. Angelus ad virginem loquitur, a virgine cor praeparatur, Christus fide concipitur. Miraris haec? Adhuc mirare. Parit mater et virgo, feta et intacta: nascitur filius sine homine patre, qui fecit et ipsam matrem. Factor omnium fit inter omnia: portatur manibus matris rector totius orbis: lambit ubera, regens sidera: tacet, et Verbum est. [...]

PL
40, 663

1296 Gaudete, virgines sanctae, virgo peperit Christum. Non vos contristet sterilitas, quarum fides magna est fecunditas; nec doleatis non vos esse matres, quae spiritualiter generatis, virgines permanetis, filios suscipitis, integritatem non amittitis. Accepistis ab illo nomen maternum, ut decus castitatis in vos permaneat sempiternum. Amate quod estis, servate quod accepistis. Imitamini fideles matrem capitis vestri, sponsi vestri: non vobis denegavit pignora, qui natus est de virgine Maria. Quod tantae matri contulit, et in sua carne servavit, hoc etiam vobis donavit virgo mater, sancta caro Christi, ab omni contagione integra.

PL
40, 664

S. EUCHERIUS Lugdunensis († 449/455)

LIBER FORMULARUM SPIRITALIS INTELLIGENTIAE

1297 Cap. IV. [...] Rubus, * ut quidam opinantur, Mariae virginis praefiguratio: eo quod quasi de humani corporis rubo, Salvatorem tamquam rosam emiseric; aut quod vim divini fulgoris, sine viri assumptione pertulerit. In Exodo: *Apparuitque ei Dominus in flamma ignis de medio rubi, et ridebat quod rubus arderet, et non combureretur.*²

PL
50, 746
*747

INSTRUCTIONES

1298 Lib. I. [...] *Mater Sion dicet homo, et homo factus est in ea, et ipse fundavit eam Altissimus,*³ quid hic sequemur?

PL
50, 79 1

¹ Apoc. XII, 4.

² Exod. III, 2.

³ Ps. LXXXVI, 5.